SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

3/S-son (4-jild)

2024

ISSN: 2181-1342 (Online)
Сайт: https://scienceproblems.uz
DOI: 10.47390/SPR1342V4SI3Y2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОИЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ S/3(4) - 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2024

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Аброр – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

Турсунов Равшан Нормуратович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Холикулов Ахмаджон Боймахамматович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Габриэльян Софья Ивановна – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Миллий Университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Насирходжаева Дилафруз Сабитхановна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Остонокулов Азамат Абдукаримович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент молия институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Хожаев Азизхон Саидалохонович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Фарғона политехника институти

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакаров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликов Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Саидова Камола Усканбаевна – фалсафа фанлари доктори, “Tashkent International University of Education” халқаро университети;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Ўроқова Ойсулув Жамолиддиновна – фалсафа фанлари доктори, доцент, Андижон давлат тиббиёт институти, Ижтимоий-гуманитар фанлар кафедраси мудири;

Носирходжаева Гулнора Абдукаххаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳасанов Шавкат Аҳадович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Бахронова Дилрабо Келдиёровна – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Мирсанов Ғайбулло Қулмуродович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Рахман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАР:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуротовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳакимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич - юридик фанлар номзоди, Тошкент давлат юридик университети;

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Хашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Каюмова Насиба Ашуровна – педагогика фанлари доктори, профессор, Қарши давлат университети;

Тайланова Шохида Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент;

Жуманиёзова Муҳайё Тожиевна – педагогика фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Ибрахимов Санжар Урунбаевич – педагогика фанлари доктори, Иқтисодиёт ва педагогика университети;

Жавлиева Шахноза Баходировна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети;

Бобомуротова Латофат Элмуродовна - педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Васила Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбаҳор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психологияси кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Шамшетова Анжим Карамаддиновна – психология фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

Содиқова Шоҳида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атақулович –сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич –сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киритилган.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).

IJTIMOIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI
4-jild, 3-maxsus son (May, 2024). -430 bet.

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

Tillaxodjayeva Hurshida Djumavayevna
TURKISTONDA OILA VA NIKOH MUNOSABATLARINUNG O'ZIGA XOS JIHATLARI VA ROSSIYA IMPERIYASI BOSQINIDAN KEYIN MINTAQADA YUZ BERGAN DEMOGRAFIK JARAYONLAR 16-24

A'zamova Mahliyo Panji qizi
ARIYANAM VAYJA GEOGRAFIK NOM TARIXI 25-29

Xoʻjageldiyev Ibodulla Mamaradjab o`g`li
DEMOGRAFIK XAVF XATARNI PAYDO QILADIGAN SHART – SHAROIT VA OMILLAR 30-34

Norboyev Sarvar Qahramon o'g'li
SUGʻD TARIXIY GEOGRAFIYASIGA DOIR MULOHAZALAR (AHAMONIYLAR DAVRI MISOLIDA) 35-39

Boboqulov Oxunjon Axmat oʻgʻli
OʻZBEKISTON SSR NING AFRIKA DAVLATLARI BILAN ILMIY-TEXNIKAVIY HAMKORLIGI 40-44

Салаев Ихтиёр Бахтиёрович
ХОРАЗМ ИМОРАТСОЗЛИГИДА ҒИШТНИНГ ТАЙЁРЛАНИШ УСУЛЛАРИ 45-49

Бабажанова Дилрабо Ражаповна
"ЁДГОРГА ЕТИШИНГ!" 50-56

Тўйчибоев Баходир Босимович, Абдуматов Алишер Ахматкулович
АКАДЕМИК АБДУЛАҲАД МУҲАММАДЖОНОВ ФАОЛИЯТИДА МИЛЛИЙ ЎЗЛИКНИ АНГЛАШ МАСАЛАСИ 57-61

Atavullayeva Shaxlo Musoyevna
YANGI O'ZBEKISTON TARAQQIYOTIDA OMMAVIY AXBOROT VOSITALARINING ROLI...... 62-66

Xolliyev Azizbek Goʻzalovich
ROSSIYA TASHQI IQTISODIY ALOQALARINING MOLIYAVIY JIHATLARI (XIX ASRNING OXIRGI CHORAGI - XX ASR BOSHI) 67-73

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

Toʻychiyev Elnurjon Kosim oʻgʻli
RIVOJLANAYOTGAN MAMLAKATLARDA MOLIYAVIY XIZMATLARDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI: MIKROMOLIYALASHTIRISH, FINTECH VA INNOVATSION MOLIYAVIY MAHSULOTLARNING ROLINI OSHIRISH 74-79

Зарипов Хуршид Закир ўғли
ХОРАЗМ ВИЛОЯТИДА ИНСОН КАПИТАЛИНИНГ РИВОЖЛАНИШИ ВА УНДАН САМАРАЛИ ФОЙДАЛАНИШ ДАРАЖАСИНИ БАҲОЛАШ ЙЎЛЛАРИ 80-86

Pazildinov Muxiddin Maxammadin oʻgʻli
OʻZBEKISTONDA ELEKTRON TIJORATNING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI 87-100

Aytiyeva Sevara Allaberdiyevna
OʻZBEKISTONDA KICHIK TADBIRKORLIK SUBʼEKTLARI TOMONIDAN YUK TASHISH XIZMATI KOʻRSATISHNING TASHKILIY-IQTISODIY ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH 101-104

Isayev Atabek Djurabayevich
MONETAR REJIMLARINING TURLARI VA O'ZBEKISTONNING INFLYATSION TARGETLASHGA O'TISHI 105-112

Алиева Надирахон Абдумаликовна
ИПАКЧИЛИК КОРХОНАЛАРНИНГ ИННОВАЦИОН ФАОЛИЯТИНИ БОШҚАРИШ ЖАРАЁНИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ИМКОНИЯТЛАРИ 113-120

Ruziyev Zafar Ikramovich
KAPITAL BOZORI INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISH YOʻLLARI 121-127

Azizkulov Bakhtiyar, Saifullayev Sanjarbek
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA DAVLATNING MOLIYAVIY – INVESTITSION SIYOSATI VA QABUL QILINGAN IQTISODIY ISLOHOTLAR 128-134

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

Sultonova Shakhnoza
JADIDCHILIK HARAKATINING MILLIY TARBIYANI YUKSALTIRISHDAGI ROLI 135-140

Razzoqova Shohsanam
MARKAZIY OSIYO DINLARI 141-147

Ziyotova Adolat Ergashevna, Mamaraximov Kahramon Xaltuxtashevich
YANGI OʻZBEKISTON YOSHLARINI MAFKURAVIY TAHDIDLARDAN ASRASHNING MAʼNAVIY-MAʼRIFIY ASOSLARI 148-154

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

Кўчимов Шуҳрат Норқизилович
ЎЗБЕКИСТОНДА ДАВЛАТ ТИЛИ РИВОЖИНИНГ МУҲИМ МАСАЛАЛАРИ 155-158

Рузиева Ситора Асроровна
РОЛЬ КОНЦЕПТА «СЕМЬЯ» В ЛИНГВОКУЛЬТУРАХ ЗАПАДА И ВОСТОКА 159-163

Мирсагатова Покиза Авазбек қизи
ОБРАЗЛИ ФРАЗЕОЛОГИК БИРЛИКЛАРНИ ТАРЖИМА ҚИЛИШДАГИ МУАММОЛАР 164-170

Jurayeva Shalolaxon Xusanboyevna
MUALLIF NUTQI VA DIALOGIK NUTQ SHAKLLARINING TARIXIY ROMANLARDAGI FUNKSIYASI 171-175

Ruzibayeva Aziza Kahramanovna
J. BAYRON VA M. LERMONTOV SHEʼRLARINING QISYOSLI TAHLILI 176-179

Jovboʻriyeva Saodat Oʻktamovna
INGLIZ TILIDA PSIXOLOGIK TERMINLARNING YASALISH USULLARI TAHLILI 180-184

Qulmamatova Muattar Otabek qizi
“BOYLIK” KONSEPTINING LINGVOKULTUROLOGIK TAHLILI 185-191

Sanakulov Zayniddin
ONOMASTIKADA ONIMIZATSIYA VA APELLYATIVIZATSIYANING LINGVISTIK XUSUSIYATLARI 192-197

Saakyan Roza Yurevna, *Jalilova Lola Jalilovna*
TEODOR DRAYZERNING “BAXTIQARO KERRI” ROMANIDA PSIXOLOGIYA VA AXLOQ PRIZMASI ORQALI ISTAKNING ISTEHZOSINI O'RGANISH 198-205

Xudoyberdieva Oyjamol Muzaffarovna
O‘ZBEK VA INGLIZ TILLARIDA «RAQS» TERMINOLOGIYASINING LINGVISTIK XUSUSIYATLARI 206-211

Soatmurodova Shoxista Zafar qizi
O‘ZBEK TILIDA ATTORLIK LEKSIKASINING MAVZUVIY GURUHLARI 212-217

Tadjieva Mastura Fayzullaevna
BASIS OF SIMILE IN METAPHORICAL MODELS WITH THE CONCEPT “LOVE” IN ENGLISH AND UZBEK 218-222

Imamova Gulrux
JIN RIZNING “WIDE SARGASSO SEA” ASARIDA INTERTEKSTUALLIK 223-229

Nazarov Sardor Shomurodovich
INGLIZ VA O‘ZBEK TILLARIDA SO‘Z BIRIKMALARINING SINTAKTIK MUNOSABATLARI 230-234

Atamurodova Feruza Tashmurotovna
JON GOLSUORSINING “FORSAYTLAR HAQIDA SAGA” ASARINING EPIK TURKUMGA XOS XUSUSIYATLARI 235-239

Iskandarov Bahrom
MARTIN IDEN ASARINING JEK LONDON HAYOTIDAGI AKSI 240-243

Mustafoqulov Ro‘ziqul Boynazarovich
ERTAKLARDA AN’ANAVIY TASVIRLAR 244-251

Kuvonov Zarifjon Maxsiddin o’g’li
NEMIS TILIDAGI QORA VA OQ RANG KOMPONENTLI FRAZEOLOGIZMLARNING O’ZBEK TILIGA BERILISHI VA ULARNING SEMANTIK TADQIQI 252-256

Djabbarova Shoira Boltaevna
MUQOBILSIZ LEKSIKANING TARJIMA MUAMMOSI: LINGVOMADANIY TAHLIL 257-260

Haydarova Kamola Davranovna
TURLI TIZIMLI TILLARDA OLMA LEKSEMASINING QIYOSIY-CHOG‘ISHTIRMA TAHLILI 261-264

Bektemirov Zohid Nodirovich
HOZIRGI ZAMON NEMIS TILIDA ILOVALI ELEMENTLARNING LINGVOPRAGMATIK XUSUSIYATLARI 265-269

Murtazaeva Xadicha Nuriddinovna
TERMINOLOGIYA TADQIQOT OBYEKTI SIFATIDA 270-273

Xudoynazarova O'g'lonoy Allamurodovna
DINIY BARQAROR BIRLIKLARNING SEMANTIK XUSUSIYATLARI 274-277

Bazarova Ziyoda Eshbaevna
ZAMONAVIY LINGVISTIK TADQIQOTLARDA BADIIY MATN MUALLIFI OBRAZINING O'RGANILISHI 278-282

Abdulvohidova Nafisa Serobjon qizi
AVIATSIYAGA OID TERMINLARNING LEKSIKOGRAFIK XUSUSIYATLARI (INGLIZ VA O'ZBEK TILLARI MISOLIDA) 283-286

Sultonqulova Feruza Bobonazarovna
AN'ANAVIY TOSH OBRAZINING TALQINLARI XUSUSIDA 287-291

Abduganiyeva Djamilya Rustamovna, Malik Hodjaev
KETMA-KET TARJIMADA KOGNITIV YONADSHUVI VA ESLAB QOLISH USULLARI........ 292-296

Amanbaeva Dilsora
«BURCH» KONSEPTINING ETNIK, MILLIY-MADANIY TALQINI........ 297-300

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

Abdullayeva Sabohat Asatullo qizi
BLOKCHEYN KRIMINALISTIKASI: MARKAZSIZLASHTIRISH DAVRIDA KIBER JINOYATLARNI TERGOV QILISHDA ZAMONAVIY YONDASHUV 301-308

Mirzakarimova Dilafruz Danyorovna
KIBERXAVFSIZLIK VA KIBERMAKONDA YURISDIKSIYA CHEGARALARINI BELGILASHNING ILMIY NAZARIY MASALALARI 309-315

Raxmatova Xonzodabegim Utkir qizi
KIBER HUQUQ SOHASIDAGI YURISDIKSIYA VA XALQARO HAMKORLIKNING NAZARIY-HUQUQIY ASOSLARI 316-323

G'ulomov Shohruh Islomjon o'g'li
METAVERSE PLATFORMALARIDA SHAXSIY MA'LUMOTLAR VA MAXFIYLIK MASALALARI 324-330

Baxromova Laylo Rayim kizi
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA SAYLOV TIZIMINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI 331-336

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

Сафарова Замира Михлиевна
ФОРМИРОВАНИЕ ЛИНГВОКУЛЬТУРНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ У УЧАЩИХСЯ 10-11-Х КЛАССОВ СРЕДСТВАМИ НАЦИОНАЛЬНО-ПРЕЦЕДЕНТНЫХ ТЕКСТОВ 337-342

Нурманов Абдиназар Ташбаевич, Каримов Мусулмонкул Бахриддинович
ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПОДГОТОВКИ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ РУССКОГО ЯЗЫКА К ТЕХНОЛОГИИ И ТЕХНИКЕ ЭФФЕКТИВНОГО ОБЩЕНИЯ 343-347

Abdullayev Dilshod Xamidullo o'g'li
BOLALARDA EGILUVCHANLIK VA CHAQQONLIK SIFATLARINI RIVOJLANTIRISH........ 348-352

Xayritdinov Otabek Murotjon o'g'li
MADANIY ANTROPOLOGIYANING GUMANITAR FANLAR INTEGRATORI SIFATIDAGI

O'RNI 353-357

Kalmenov Jalg'asbay Sarsenbaevich, Ibadullaeva Zamira Kuanishovna
MUSIQA FANI DARSIDA PEDAGOGIK METOD VA KASBIY MAHORATI 358-361

Bekchanova Nilufar Boltaboyevna
TABIIY FANLARNI O'QITISHDA TALABALARNING IJODIY QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISHGA YORDAM BERUVCHI OMILLAR 362-367

Ibragimova Dildora
MAXSUS MAQSADLARDA INGLIZ TILINI O'RGANISH VA O'RGATISH JARAYONIDA TEXNIKA OLIY O'QUV YURTLARI O'QITUVCHILARINING PEDAGOGIK KOMPETENTSIYASINI RIVOJLANTIRISH 368-371

Kamalova Dilnavoz Ixtiyorovna
FIZIKA VA ASTRONOMIYA FANLARINI O'QITISHDA – EKSKURSIYANING O'RNI 372-377

Soyibnazarov Abbosjon Ikromjonovich
FIZIKA FANIDAN MASALALAR YECHISHDA SIMULYATOR DASTURLARIDAN FOYDALANISH 378-383

Хисматова Халиса Фаитовна
ВИКТОРИНА ПО КОЛЛОИДНОЙ ХИМИИ: РАЗВИВАЕМ ЛОГИЧЕСКОЕ МЫШЛЕНИЕ СТУДЕНТОВ 384-389

Toshboyeva Barnoxon
BOSHLANG'ICH SINF O'QUVCHILARIGA CHET TILLARI O'QITISHNING PSIXOLOGIK-METODOLOGIK KONTSEPTSIYASI 390-393

Shirnazarova Zamira Allaberdiyevna
MADANIYATLARARO MULOQOT KOMPETENSIYASINING LINGVODIDAKTIK AHAMIYATI 394-399

Уралова Нурхон Махадовна
ШАХСГА ЙЎНАЛТИРИЛГАН ТАЪЛИМ АСОСИДА МАКТАБГАЧА ТАЪЛИМ ТАШКИЛОТЛАРИДА ТАЪЛИМ-ТАРБИЯ ЖАРАЁНИНИ АМАЛГА ОШИРИШ 400-404

Бердиева Ойгул Бекмуратовна
НОЕВКЛИД ГЕОМЕТРИЯЛАР ЭЛЕМЕНТЛАРИ ЁРДАМИДА МАТЕМАТИКА ЎҚИТУВЧИЛАРИНИ КАСБИЙ МЕТОДИК ТАЙЁРЛАШ 405-411

Choriqulov Rustamjon Ibodullo o'g'li
TALABALARDA MUSTAQIL TALIM KO'NIKMALARINI O'ZLASHTIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING ZAMONAVIY KO'RINISHI 412-416

Beknayeva Shaxnoza Vladimirovna
MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA INSON RESURSLARINI BOSHQARISHDA INNOVATSION JARAYONLAR 417-423

Бурхиев Олимжон Бобоевич
СИСТЕМА ПРИМЕНЕНИЯ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ КАК СРЕДСТВО ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ В ВУЗЕ 424-429

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES
AND SOCIAL SCIENCES
Volume 4, Special Issue 3 (may, 2024). -430 p.

CONTENTS

07.00.00 – HISTORICAL SCIENCES

Tillakhodjayeva Hurshida Djumavayevna
FEATURES OF FAMILY AND MARRIAGE RELATIONS IN TURKESTAN AND DEMOGRAPHIC PROCESSES IN THE REGION AFTER THE INVASION OF THE RUSSIAN EMPIRE 16-24

A'zamova Mahliyo Panji kizi
HISTORY OF ARIYANAM VAYJA GEOGRAPHICAL NAME 25-29

Khojageldiyev Ibodulla Mamaradjab ogli
DEMOGRAPHIC PERIL CAUSES DANGER CONDITION - CONDITIONS AND FACTORS 30-34

Norboyev Sarvar Kaxramon ugli
REMARKS ON THE HISTORICAL GEOGRAPHY OF SUGDH (IN THE CASE OF THE ACHAEMENID ERA) 35-39

Babakulov Okhunjon Akhmat ogli
SCIENTIFIC-TECHNICAL COOPERATION OF THE UZBEKISTAN SSR WITH AFRICAN COUNTRIES 40-44

Salaev Ikhtiyor Bakhtiyorovich
METHODS OF MAKING BRICKS IN KHOREZM ARCHITECTURE 45-49

Babajanova Dilrabo Rajapovna
"FOLLOW TO YADGAR!" 50-56

Tuychiboev Bakhodir Bosimovich, Abdumatov Alisher Akhmatkulovich
THE ISSUE OF UNDERSTANDING NATIONAL IDENTITY IN THE ACTIVITY OF ACADEMIC ABDULAHAD MUHAMMADJONOV 57-61

Atavullayeva Shakhlo Musayevna
THE ROLE OF THE MEDIA IN THE DEVELOPMENT OF THE NEW UZBEKISTAN 62-66

Kholliev Azizbek Guzalovich
FINANCIAL ASPECTS OF RUSSIA'S EXTERNAL ECONOMIC LINKS (LAST QUARTER OF THE 19th CENTURY - BEGINNING OF THE 20th CENTURY) 67-73

08.00.00 – ECONOMIC SCIENCES

Tuychiyev Elnurjon Kosimovich
OPPORTUNITIES TO USE FINANCIAL SERVICES IN DEVELOPING COUNTRIES: ENHANCING THE ROLE OF MICROFINANCE, FINTECH AND INNOVATIVE FINANCIAL PRODUCTS 74-79

Zaripov Khurshid Zakir ogli
WAYS TO ASSESS THE DEVELOPMENT OF HUMAN CAPITAL AND THE LEVEL OF EFFECTIVE USE OF IT IN KHORAZM REGION 80-86

Pazildinov Mukhiddin Makhammedin ogli
DEVELOPMENT TENDENCIES OF ELECTRONIC COMMERCE IN UZBEKISTAN 87-100

Aytiyeva Sevara Allaberdiyevna
IMPROVEMENT OF THE ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC FUNDAMENTALS OF THE PROVISION OF CARGO TRANSPORTATION SERVICES BY SMALL BUSINESS SUBJECTS IN UZBEKISTAN 101-104

Isaev Atabek Djurabayevich
TYPES OF MONETARY REGIMES AND UZBEKISTAN'S TRANSITION TO INFLATION TARGETING 105-112

Alieva Nadirakhan Abdumalikovna
OPPORTUNITIES FOR DEVELOPING THE MANAGEMENT PROCESS OF INNOVATION ACTIVITIES IN SERIKING ENTERPRISES 113-120

Ruziev Zafar Ikramovich
WAYS TO DEVELOP CAPITAL MARKET INFRASTRUCTURE 121-127

Azizkulov Bakhtiyar, Saifullayev Sanjarbek
STATE FINANCIAL - INVESTMENT POLICY AND ACCEPTED ECONOMIC REFORMS IN THE DIGITAL ECONOMY 128-134

09.00.00 – PHILOSOPHICAL SCIENCES

Sultonova Shakhnoza
THE ROLE OF THE JADIDISM MOVEMENT IN PROMOTING NATIONAL EDUCATION 135-140

Razzakova Shahsanam
THE RELIGIONS OF CENTRAL ASIA 141-147

Ziyotova Adolat Ergashevna, Mamarakhimov Khakhramon Khaltukhtashevich
THE SPIRITUAL AND EDUCATIONAL BASIS OF PROTECTING YOUNG PEOPLE OF NEW UZBEKISTAN FROM IDEOLOGICAL THREAT 148-154

10.00.00 – PHILOLOGICAL SCIENCES

Kuchimov Shukhrat Norkizilovich
IMPORTANT ISSUES OF STATE LANGUAGE DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN 155-158

Ruzieva Sitora Asrorovna
THE ROLE OF THE CONCEPT “FAMILY” IN THE LINGUOCULTURES OF THE WEST AND EAST 159-163

Mirsagatova Pokiza Avazbek kizi
DIFFICULTIES IN TRANSLATING FIGURATIVE PHRASEOLOGICAL UNITS 164-170

Jurayeva Shalolakhan Khusanboyevna
THE FUNCTION OF THE AUTHOR’S SPEECH AND DIALOGICAL FORMS OF SPEECH IN HISTORICAL NOVELS 171-175

Ruzibayeva Aziza Kahramanovna
COMPARATIVE ANALYSIS OF J. BYRON AND M. LERMONTOV’S POETRY 176-179

Jovboʻriyeva Saodat Oʻktamovna
ANALYSIS OF FORMING PSYCHOLOGICAL TERMS IN ENGLISH 180-184

Qulmamatova Muattar Otabek qizi
LINGUOCULTURALOGICAL ANALYSIS OF THE CONCEPT OF "WEALTH" 185-191

Sanakulov Zayniddin
LINGUISTIC CHARACTERISTICS OF PROPRIALISATION AND APPELLATIVISATION IN ONOMASTICS 192-197

Saakyan Roza Yurevna, Jalilova Lola Jalilovna
EXPLORATION OF IRONY OF DESIRES THROUGH THE LENS OF PSYCHOLOGY AND MORALITY IN THEODORE DREISER'S NOVEL "SISTER CARRIE 198-205

Khudoyberdieva Oyjamol Muzaffarovna
LINGUISTIC FEATURES OF «DANCE» TERMINOLOGY IN UZBEK AND ENGLISH 206-211

Soatmurodova Shoxista Zafar qizi
THEMATIC GROUPS OF THE PERFUMERY LEXICON IN THE UZBEK LANGUAGE 212-217

Tadjieva Mastura Fayzullaevna
BASIS OF SIMILE IN METAPHORICAL MODELS WITH THE CONCEPT "LOVE" IN ENGLISH AND UZBEK 218-222

Imamova Gulrukh
EXPLORING INTERTEXTUALITY IN JEAN RHYS "WIDE SARGASSO SEA 223-229

Nazarov Sardor Shomurodovich
SYNTACTIC RELATIONSHIPS OF WORD COMBINATIONS IN ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES 230-234

Atamurodova Feruza Tashmurotovna
FEATURES OF JOHN GALSWORTHY'S EPIC SERIES THE FORSYTH SAGA 235-239

Iskandarov Bahrom
MARTIN EDEN'S REFLECTION ON THE LIFE OF JACK LONDON 240-243

Ruzikul Mustafokulov Boynazarovich
TRADITIONAL IMAGES IN FAIRY TALES 244-251

Kuvonov Zarifjon Maxsiddin o'g'li
TRANSLATION OF GERMAN BLACK AND WHITE PHRASEOLOGISMS INTO UZBEK LANGUAGE AND THEIR SEMANTIC ANALYSIS 252-256

Djabbarova Shoira Boltaevna
THE TRANSLATION PROBLEM OF NON-EQUIVALENT LEXICON: A LINGUOCULTURAL ANALYSIS 257-260

Haydarova Kamola Davranovna
COMPARATIVE-CONTRASTIVE ANALYSIS OF THE APPLE LEXEM IN DIFFERENT SYSTEMIC LANGUAGES 261-264

Bektemirov Zohid Nodirovich
LINGUOPRAGMATIC PROPERTIES OF ADJUNCTIVE ELEMENTS IN MODERN GERMAN 265-269

Murtazaeva Xadicha Nuriddinovna
TERMINOLOGY AS AN OBJECT OF RESEARCH 270-273

Khudoynazarova Oglonoy Allamurodovna
SEMANTIC CHARACTERISTICS OF RELIGIOUS STABLE UNITS 274-277

Bazarova Ziyoda Eshbaevna
THE STUDY OF THE PROBLEM OF THE IMAGE OF THE AUTHOR OF A LITERARY TEXT IN MODERN LINGUISTIC RESEARCH 278-282

Abdulvohidova Nafisa Serobjon qizi
LEXICOGRAPHIC CHARACTERISTICS OF AVIATION TERMS (IN THE EXAMPLE OF ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES) 283-286

Sultankulova Feruza Bobonazarovna
ON THE INTERPRETATIONS OF THE TRADITIONAL STONE IMAGE 287-291

Abduganiyeva Djamilya Rustamovna, Malik Hodjaev
COGNITIVE PROCESSING AND MEMORY TECHNIQUES IN CONSECUTIVE INTERPRETATION 292-296

Amanbaeva Dilsora
СИСТЕМА ПРИМЕНЕНИЯ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ КАК СРЕДСТВО ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ В ВУЗЕ 297-300

12.00.00 – LAW

Abdullayeva Sabokhat Asatullo qizi
BLOKCHEYN FORENSICS: A MODERN APPROACH TO CYBER CRIME INVESTIGATION IN AN ERA OF DECENTRALIZATION 301-308

Mirzakarimova Dilafruz Danyorovna
SCIENTIFIC THEORETICAL ISSUES OF DETERMINING THE BOUNDARIES OF JURISDICTION IN CYBER SECURITY AND CYBER SPACE 309-315

Rakhmatova Khanzodabegim Utkir kizi
THEORETICAL-LEGAL BASIS OF JURISDICTION AND INTERNATIONAL COOPERATION IN THE FIELD OF CYBER LAW 316-323

Gulomov Shokhrukh Islomjon ogli
PERSONAL INFORMATION AND PRIVACY ISSUES ON THE METAVERSE PLATFORMS..324-330

Bakhromova Laylo Rayim kizi
SPECIFIC CHARACTERISTICS OF THE ELECTION SYSTEM IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN 331-336

13.00.00 – PEDAGOGICAL SCIENCES

Safarova Zamira Mihlievna
FORMATION OF LINGUOCULTURAL COMPETENCE IN STUDENTS OF 10-11TH GRADES BY MEANS OF NATIONAL PRECEDENT TEXTS 337-342

Nurmanov Abdinazar Tashbaevich, Karimov Musulmonkul Bakhriddinovich
PRACTICAL ASPECTS OF PREPARING A FUTURE RUSSIAN LANGUAGE TEACHER FOR TECHNOLOGY AND EFFECTIVE COMMUNICATION TECHNIQUES 343-347

Abdullayev Dilshod Xamidullo o'g'li
DEVELOPING FLEXIBILITY AND RESILIENCE IN CHILDREN 348-352

Khayritdinov Otabek Murotjon ogli
THE ROLE OF CULTURAL ANTHROPOLOGY AS AN INTEGRATOR IN THE SYSTEM OF HUMANITIES 353-357

Kalmenov Jalgasbay Sarsenbaevich, Ibadullaeva Zamira Kuanishovna
PEDAGOGICAL METHOD AND PROFESSIONAL SKILLS IN A MUSIC LESSON 358-361

Bekchanova Nilufar Boltaboyevna
FACTORS HELPING TO DEVELOP STUDENTS CREATIVE SKILLS IN NATURAL SCIENCE TEACHING 362-367

Ibragimova Dildora
DEVELOPMENT OF PEDAGOGICAL COMPETENCE OF TEACHERS OF TECHNICAL UNIVERSITIES IN THE PROCESS OF LEARNING AND TEACHING ENGLISH FOR SPECIAL PURPOSES 368-371

Kamalova Dilnavoz Ikhtiyorovna
THE ROLE OF THE EXCURSION IN TEACHING THE SCIENCES OF PHYSICS AND ASTRONOMY 372-377

Soyibnazarov Abbosjon Ikromjonovich
USING SIMULATION PROGRAMS IN SOLVING PHYSICS PROBLEMS 378-383

Khalisa Faitovna Khismatova
QUIZ ON COLLOIDAL CHEMISTRY: DEVELOPING LOGICAL THINKING OF STUDENTS 384-389

Toshboyeva Barnoxon
PSYCHOLOGICAL AND METHODOLOGICAL CONCEPT OF TEACHING FOREIGN LANGUAGES TO PRIMARY SCHOOL CHILDREN 390-393

Shirnazarova Zamira Allaberdiyevna
LINGUODIDACTIC SIGNIFICANCE OF INTERCULTURAL COMPETENCE 394-399

Uralova Nurkhan Makhadovna
IMPLEMENTATION OF THE EDUCATIONAL PROCESS IN PRESCHOOL EDUCATIONAL ORGANIZATIONS ON THE BASIS OF PERSONALITY-ORIENTED EDUCATION 400-404

Berdieva Aygul Bekmuratovna
PROVIDING PROFESSIONAL METHODICAL TRAINING OF MATHEMATICS TEACHERS WITH THE HELP OF ELEMENTS OF NON–EUCLIDEAN GEOMETRIES 405-411

Choriqulov Rustamjon Ibodullo oʻgʻli
MODERN VIEW OF THE USE OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN MASTERING INDEPENDENT LEARNING SKILLS IN STUDENTS 412-416

Beknayeva Shaxnoza Vladimirovna
INNOVATION PROCESSES IN HUMAN RESOURCE MANAGEMENT IN PRESCHOOL EDUCATIONAL ORGANIZATIONS 417-423

Burkhiev Olimjon Boboevich
SYSTEM OF APPLICATION OF INFORMATION TECHNOLOGY AS A MEANS OF IMPROVING THE QUALITY OF EDUCATION IN A UNIVERSITY 424-429

SCIENCE PROBLEMS.UZ

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari
Actual Problems of Humanities and Social Sciences
Volume 4 | Special Issue 3 | 2024
ISSN Online: 2181-1342

Received: 05 May 2024
Accepted: 10 May 2024
Published: 25 May 2024

Article / Original Paper

PEDAGOGICAL METHOD AND PROFESSIONAL SKILLS IN A MUSIC LESSON

Kalmenov Jalgasbay Sarsenbaevich
Nukus State pedagogical institute named after Ajiniyaz, Teacher of the Department of Music Education
Email: kalmenovjalgas1974@gmail.com

Ibadullaeva Zamira Kuanishovna
Teacher of the Department of Distance Education of Exact and Natural Sciences at Nukus State pedagogical institute named after Ajiniyaz
Email: ibadullaevaz1975@gmail.com

Abstract. This article provides feedback on the professional skills, pedagogical methodology and psychological erudition and culture of the music teacher.

Keywords: music education, pedagogical methodology, professional skills, lessons in music culture.

MUSIQA FANI DARSIDA PEDAGOGIK METOD VA KASBIY MAHORATI

Kalmenov Jalg'asbay Sarsenbaevich
Ajiniyoz nomidagi NMPI Musiqa ta'lim kafedrasi o'qituvchisi

Ibadullaeva Zamira Kuanishovna
Ajiniyoz nomidagi NMPI, Aniq va tabiiy fanlarni masofadan o'qitish kafedrasi o'qituvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada musiqa oʻqituvchisining kasbiy mahorati, pedagogik metodikasi hamda psixologik bilimdonligi va madaniyati haqida fikr mulohazalar bildirilgan.

Kalit so'zlar: Musiqa tarbiyasi, pedagogik metodika, kasbiy mahorat, musiqa madaniyati darslari.

DOI: https://doi.org/10.47390/SPR1342V4SI3Y2024N58

Kirish. Musiqa tarbiyasi nafosat tarbiyasining asosiy qirralaridan biri boʻlib atrofdagi goʻzal narsalarni toʻgʻri idrok etishda qadrlashga oʻrgatadi, inson yuksak did bilan qurollantiradi va ma'naviy dunyoqarashini shakllantiradi. [1] Musiqa inson his-tuygʻularini, orzu-umidlarini, xohish-istaklarini oʻziga xos badiiy tilda ifoda etadi va kishining his-tuygʻulariga faol ta'sir etadi. Musiqa tarixini bilish, uni rivojlanishining asosiy yoʻnalishlarini belgilay olish, bastakorlik ijodiyoti, musiqa merosi xususidagi tushuncha va malakalar-oʻquvchilar musiqiy didlarini tarbiyalashga asos boʻlib xizmat qiladi, ularning dunyoqarashlarini kengaytiradi. [2]

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. Musiqa madaniy hayotimizda keng oʻrin tutgan, inson shaxsiyatini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadigan san'at turidir. Har bir insonni ma'naviy shakllanishida oilani, maktabni, jamiyatni ahamiyati katta. Chunki insonni

insoniylik xususiyatlari jamiyatda tarkib topadi. Yosh avlodni kamolot sari yetaklashda tarbiyani koʻplab omillari qatori musiqa tarbiyasi alohida oʻrin tutadi. Musiqa inson ruhiyatiga kuchli taʼsir koʻrsatish imkoniyatiga ega boʻlib, uni nafosat olamiga olib kirish va axloqiy gʻoyaviy tarbiyalashni muhim vositasidir. Musiqa insonni yuksak did bilan qurollantiradi va unga maʼnaviy ozuqa beradi.

Maktabda musiqa oʻqitishning asosiy maqsadi oʻquvchilarda musiqa madaniyatini shakllantirish ularni zamon talabiga javob bera oladigan barkamol inson qilib voyaga yetkazish. Maktabda musiqa darslarini oʻqitishning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat: — oʻquvchilarni musiqa sanʼatiga boʻlgan qiziqishi va mehr-muhabbatini oshirish; — musiqiy faoliyatlar jarayonida oʻquvchilarni musiqiy qobiliyatlari musiqiy oʻquvi, ovozi, diqqat-eʼtibori va ijodkorlik his-tuygʻularini oʻstirish; — musiqiy asarlarni badiiy-gʻoyaviy mazmuni vositasida axloqiy estetik ruhda tarbiyalash; — musiqa darslarida oʻquvchilarni kasb-hunarga yoʻnaltirish, mehnatga muhabbat, Vatanga muhabbat, kattalarga hurmat tuygʻularini shakllantirish. Mazkur maqsad va vazifalarni amalga oshirish oʻqituvchining kasbiy va pedagogik mahoratlariga bogʻliq. Har qanday sanʼatkor ham, maktabda musiqa madaniyati darslarini olib borolmaydi. Buning uchun musiqa oʻqituvchisi pedagogika, psixologiya, bolalar fiziologiyasi, musiqa oʻqitish va metodikasi hamda oʻz musiqiy kasbiy fanlarini puxta oʻzlashtirgan boʻlishi kerak.

Natijalar. Maʼlumki "metodika"- bu pedagogikaning shunday qismidirki, didaktik prinsiplar asosida qanday metod, usul yordamida oʻquv-tarbiyaviy jarayon maqsadga muvofiq tarzda amalga oshirilib uning umumiy hamda alohida vazifalari hal etiladi. Masalan, qanday usulda, qaysi yoʻl bilan musiqaning tarbiyaviy taʼsiriga erishmoq oʻquvchilarning qiziqishini uygʻotish, kichik va oʻrta sinf oʻquvchilarida musiqa tinglashni tashkil etish, oʻquvchilarni faol idrok etish malakasiga erishish masalalari hal etiladi. Shuning bilan birga metodika alohida masalalarni ham yoritadi. Musiqa oʻqitish metodikasida tarbiya jarayoni har qanday ijtimoiy faoliyat singari tizimli va ilmiy boshqaruvni talab etishini alohida taʼkidlaydi.

Musiqa oʻqituvchisi oʻz kasbiga va bolalarga mehr qoʻygan, yuksak madaniyatli, keng dunyoqarashga ega boʻlgan shaxs bo'lishi lozim. Donishmand xalqimiz azaldan kuy va qoʻshiqni bola qalbiga tez yoʻl topa olishi, uning ruhiyatga ijobiy taʼsir koʻrsatishi, yaxshi xulq va odob, mehr oqibat, sabr-toqat, kattalarga hurmat fazilatlarini musiqa orqali tarkib topishini azaldan anglab yetgan. Oilada farzandni qoʻshiq aytishga, soz chalishga oʻrgatish ota-ona orzusi hisoblangan. Bola musiqa bilan ona allasi orqali tanishib, musiqadan umrbod ozuqa oladi. Chunki bola hali yurishni, soʻzlashni bilmay turib, musiqani eshitib, turli qoʻl harakatlari bilan musiqaga munosabatini bildiradi. Shuning uchun azaldan har bir oilada musiqa cholgʻu asboblaridan dutor, doira, rubob saqlash urf-odat boʻlib qolgan. Musiqadan ozuqa olish uchun esa, inson sof qalb egasi, yuksak maʼnaviyatli, goʻzallikni his eta oladigan inson bo'lishi kerak. "Har qanday jamiyatning kelajagi yoshlar ekan, kelajagi buyuk davlatni barpo etilishi, ularni qanday tarbiya olishiga bogʻliq. Chunki maʼnaviy jihatdan qudratli davlat, ijtimoiy jihatdan kuchli boʻladi"!. [3] deb ta'kidlaydi oʻz asarlarida yurtboshimiz I.A.Karimov. Musiqa madaniyati darslari pedagogikaning didaktik nazariyasi va prinsiplari asosida tuziladi. Mazkur prinsiplar oʻqituvchi hamda oʻquvchi tomonidan bajariladigan barcha taʼlim asoslari -dars mazmunini metodlari va darslarning tuzilishidagi asosiy talablar va uning yoʻnalishlarini belgilab beradi. Musiqa madaniyati darslarining didaktik prinsiplari besh turdan iborat:

1. Musiqa taʼlimi va tarbiyasida sistemalilik, ilmiylik va davomlilik prinsipi.

2. Darsda oʻquvchilarning onglilik va aktivlik prinsipi.

3. Musiqa madaniyati darslarida koʻrgazmalik prinsipi.

4. Oʻquv materiallarining bolalar bilim va malakalariga mosligi prinsipi.

5. Musiqa darslarida bilim va malakalarning mustahkamligi prinsipi.

Mazkur prinsiplar asosan, oʻquv materiallarini qoʻllash, musiqa darsini mazmunini va rejasini tuzish jarayonida qoʻllanadi. Yuqoridagi, qayd etilgan umumdidaktik prinsiplar bir — biri bilan uzviy bogʻliq boʻlib, musiqa darsini davlat ta’lim standartiga muvofiq milliy xususiyatlarni hisobga olgan holda, uzluksizligini va uzviyligini asos qilib musiqa faoliyatini izchilligini ta’minlaydi. [4]

Musiqa darslari quyidagi spetsifik xususiyatlari bilan boshqa dars lar dan farq qiladi: 1) U musiqa nazariyasi va ijrochiligiga doir turli faoliyatlardan: vokal — xor mashgʻulotlari, musiqa savodi, musiqa tinglash, bolalar cholgʻu asbobida chalish, ritmik harakatlar bajarish elementlaridan iboratdir.

2) Musiqa boshqa san’at turlaridan oʻzining ifoda vositalari, ya’ni “tili” (kuy, lad, dinamik belgilari, temp, alteratsiya belgilari, intervallar) bilan farq qiladi. Agar badiiy adabiyot soʻz bilan tasviriy san’at ranglar bilan, raqs san’ati harakat bilan ifodalarkan, musiqa esa musiqiy tovushlarda vujudga kelgan ohang vositasida ifodalanadi. Yuqoridagi san’at turlarim koʻrish va eshitish orqali idrok etsak, musiqani faqatgina diqqat bilan tinglabgina ifoda etamiz, shuning uchun koʻzi ojiz kishilardan ham yetuk musiqachilar yetishib chiqqan.

3) Musiqa aniq vaqt oʻlchovi bilan bogʻlangan san’atdir. Shuning uchun, ijro etilayotgan musiqa tempiga sozlanib, uning har bir elementni diqqat bilan tinglamasak, asarni mukammal idrok etolmaymiz. Mumtoz asarni qayta — qayta tinglaganda, uning yangi — yangi badiiy qirralarini his etamiz.

4) Musiqa bolalarga faol emotsional ta’sir koʻrsatadi, quvontiradi hamda ijodiy kechinmalar uygʻotadi. Yaxshi, mazmunli, qiziqarli musiqa darslaridan bolalar hordiq chiqarib, badiiy ozuqa oladilar, quvnoq, xursand boʻlib chiqadilar. Xullas musiqa darsi oʻzining faol psixologik ta’siri bilan boshqa fanlardan farq qiladi.

5) Musiqa aniq vaqt oʻlchoviga ega. Shuningdek, musiqa darsi boshqa fanlar bilan chambarchas bogʻliqdir.

Tasviriy san’at, adabiyot, ona tili, matematika, tarix, pedagogika, psixologiya, vokal, ritmika va boshqalar. Bular musiqa darsini hayot bilan bogʻlashga, mazmunli, qiziqarli qilib darsni olib borishga yordam beradi. Musiqa darsi oʻzining aralash dars tipi bilan ham boshqa fanlardan farq qiladi. Boshlangʻich sinflarda musiqa darsi beshta faoliyat turidan tuziladi:

1. Xor boʻlib kuylash.

2. Musiqa savodi.

3. Musiqa tinglash.

4. Musiqaga mos harakatlarni bajarish.

5. Bolalar cholgʻu asboblarida joʻr boʻlishdan iborat [6]

Muhokama. Musiqa tarbiyasi metodikasining mohiyati, musiqa san’ati hamda madaniyati oʻsib kelayotgan yosh avlod uchun muhim ahamiyatga ega boʻlib, ushbu fanning rivojlanishi jamiyatda ta’lim va musiqa san’atining takomillashuvi bilan uygʻundir. Ushbu fan onglilik, badiiy va texnik rivojlanish kabi umumiy tamoyillarga asoslanib, bu tamoyillar oʻquvchilarning musiqiy qobiliyatini rivojlantirish, musiqaga boʻlgan qiziqishlarini kuchaytirish, ularda badiiylikni tarbiyalashga xizmat qiladi. Musiqa tarbiyasi metodikasi — bu

pedagogikaning bir qismi hisoblanib, pedagogika fani sifatida tajribada sinalgan ishlarni nazariy qismlarini — usul, uslub, vositalarini umumlashtirib, amaliyotda samarali natijalar bergan oʻqitish metodlarini taqdim etadi. Ushbu metodlar oʻquv-tarbiyaviy jarayonning tuzilishini umumlashtirib, unga kiruvchi alohida va bir butun vazifalarni hal etish bilan shugʻullanadi. Musiqaning tarbiya metodlari deganda, maktab bolalarining bilim, mahorat va malakalarini egallashda, ularning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda va dunyoqarashini tarkib toptirishda musiqa oʻqituvchisining qoʻllagan ish usullari tushuniladi. Metodika asosan, pedagogika, psixologiya, estetika va san'atshunoslikning tadqiqot natijalariga asoslanadi. U musiqa oʻqitishning qonun-qoidalarini ta'riflab beradi, kelajak yosh avlodni tarbiyalashda qoʻllanadigan zamonaviy metodlarni belgilaydi. Metodika, ta'lim-tarbiya jarayonida musiqa oʻqituvchisining bolalar bilan ishlash usullarining, mazmunini anglatadi. [5]

Xulosa. Xulosa qilib aytsak, Ma'lumki umumta'lim maktablarining 1-7 sinflarida musiqa madaniyati darslari oʻtiladi. Oʻquvchilarning darslarga faol qiziqtirish musiqiy qobiliyatlarni rivojlantirish musiqani idrok etish va musiqa savodiga oʻrgatib borish asosiy vazifa hisoblanadi. Musiqa oʻqituvchisi bu vazifani amalga oshirishda har bir sinf oʻquvchilarning psixologik xususiyatlari haqida bilimga ega boʻlishi maqsadga muvofiqdir.

Адабиётлар/Литература/References:

1. Sharipova G. Musiqa va uni oʻqitish metodikasi (metodik qoʻllanma). Toshkent
2. Akbarov I. Musiqa lug'ati. Toshkent – 1997
3. I.A. Karimov "Yuksak ma'naviyat yengilm as kuch", - T.: "M a'naviyat nashriyoti", 2008-yil
4. Soipova D. Musiqa oʻqitish nazariyasi va metodikasi. T., 2009. 225-b.
5. Маҳкамова, Ш. Р. (2020). МУСИҚА ИЛМИ ВА ИСЛОМ ДИНИ: ТАЛҚИН МУАММОСИ. Academic Research in Educational Sciences, 1 (3), 1331-1334.
6. MUSIQA 0 ʻQITISH NAZARIYASI METODIKASI VA MAKTAB REPERTUARI Oliy va o ʻrta maxsus o ʻquv yurtlari talabalari uchun o ʻquv qoʻllanma - G.M.Sharipova, D.F.Asamova, Z.L.Xodjayeva - TOSHKENT-2014

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОИЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ S/3(4) – 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).